

Pasningsvejledning

Kænguruer

Brunshalset kænguru (*Macropus rufogriseus*) er én af tre kænguruarter, der kan findes i privat hold i Danmark. Foto: Paddy Ryan

- 1 Dyreart
- 2 Fuldvoksen størrelse
- 3 Forventet levealder
- 4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur
- 5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur
- 6 Stimulering og behov for motion
- 7 Fodring
- 8 Sociale behov
- 9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation
- 10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel
- 11 Øvrige informationer

1 Dyreart

Macropus rufogriseus

Brun-/rødhalset kænguru (Red-necked/Bennett's wallaby)

På Tasmanien lever en underart, som benævnes Bennetts kænguru og ses i privat hold.

Macropus eugenii

Dama kænguru (Tamar/tammar/dama/darma wallaby)

Macropus parma

Parma kænguru (Parma wallaby)

Kænguruer tilhører gruppen af de australske pungdyr og derunder ordenen Diprodontia, der inkluderer over 100 arter af bl.a. possums, koala, vombat, rottekænguruer, flyvepungegern og kænguruer.

Kænguruer tilhører familien Macropodidae med over 60 arter, mens slægten *Macropus* omfatter 13 nulevende arter. Heraf anses seks arter som kæmpekænguruer (bl.a. rød og grå kænguru), der er de største nulevende pungdyr i

Sværhedsgrad:
Meget krævende

Kort om dyrene

- 50-80 cm (uden hale), ca. 3-18 kg; brunhalset kænguru størst
- 12-13 år gamle, evt. ældre
- Mest aktive skumring og nat
- Udendørs anlæg min. 250 m² med åbent areal, skygge og skjul og med fri adgang til lunt rum min. 25 m²
- Stresses let ved støj og andre forstyrrelser; kræver rolige og beskyttede omgivelser
- Æder kun planteføde, Dama kænguru dog også lidt hvirvelløse dyr
- Kræver friske grene til afbarkning
- Skal holdes flere sammen (én han per gruppe)
- Drægtige i 4-5 uger og føder typisk 1 unge
- **Bemærk:** Egner sig ikke som kæledyr

Udbredelse og levesteder

Kænguruer lever naturligt i Australien; Parma og brunhalset kænguru i den sydøstlige del og Dama kænguru i den sydvestlige del. Alle tre arter er introduceret til forskellige øer i New Zealand.

Levestederne består skov, krat og hede, og generelt foretrækker de miljøer med adgang til både skjul og mere åbne arealer, så de har gode muligheder for såvel beskyttelse som fødesøgning.

Læs mere i afsnit 11.

verden og ulovlige i privat hold i Danmark.

Dama kænguru er formodentligt den mest almindelige kænguruart, der holdes privat i Danmark.

2 Fuldvoksen størrelse

Mens kæmpekænguruerne inkluderer de største pungdyr i verden med en længde (uden hale) på op til 1,5 m, en opretstående højde på over 2 m, og en vægt på godt over 50 kg hos nogle arter, bliver disse tre nærtbeslægtede kænguruarter væsentligt mindre (på engelsk kaldes de mindre kænguruarter "wallabys").

Brunhalset kænguru bliver ca. 70-80 cm i længden (uden hale) og kan veje op til næsten 20 kg for hanner og godt halvdelen for hunner. Dama og Parma kænguru er de mindste arter i slægten med en kropslængde (uden hale) på omkring 50-60 cm og en vægt på 3-7 kg (hanner evt. en smule større end hunner, og individer i fangenskab evt. lidt større). Hos alle tre arter har halen en knap tilsvarende længde som kroppen.

Pelsen er tæt og grov. Brunhalset kænguru er grålig med en rød-brun farve på nakke og skuldre, hvid på bug og hals, og sort på fødderne. Underarten Bennetts kænguru har en tykkere, mørkere og mere brunlig, frem for grålig, pels. Dama kænguru har en mørkgrå til rødbrunlig pels, typisk lidt rødere på skuldrene. Parma kænguru har en mørk brun farve med en sort stribe fra nakke til skuldre og er hvid på bug og hals.

Bagkroppen hos kænguruer er muskuløs, bagbenene er lange, og den kraftige hale bruges som balance- og styreorgan under de hoppende bevægelser og som et ekstra "ben" til balance, når kænguruen sidder eller rejser sig op for at nå føde højere oppe. Kænguruer sidder oftest oprejst på kun bagben, så de korte forben er frie til bl.a. at håndtere diverse fødeemner.

Hunner har på bugen en pung med fire dievorter.

3 Forventet levealder

Mange kænguruer i naturen lever formodentligt ikke lang tid grundet ofte barske forhold med tørke og mangel på føde og vand. I fangenskab under gode forhold bliver disse kænguruer ca. 12-13 år, men de kan blive ældre (brunhalset kænguru op til ca. 17 år, Dama kænguru op til ca. 15 år).

4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur

Disse kænguruer er mest aktive ved skumring, over natten til og med daggry. I naturen, hvor det kan være meget varmt, hviler de sig det meste af dagen. De foretrækker områder, der giver både tilstrækkeligt skjul i tæt vegetation og muligheder for græsning i mere åbne omgivelser. I deres anlæg skal der derfor både være åbne områder såvel som områder med skjul, så de kan føle sig beskyttede.

De skal holdes i store udendørs, indhegnede anlæg med fri adgang til et frostfrit, lunt rum (f.eks. stald). Arealet for udeanlægget skal være mindst 250 m² for en gruppe på fem dyr, men gerne større. Indendørs skal arealet som minimum være 25 m², men helst større, da kænguruerne især om vinteren vil opholde sig meget her. For hvert ekstra dyr øges arealet, indendørs såvel som udendørs, med ca. 10-15 %. Flere hanner sammen anbefales som udgangspunkt ikke, men holdes hanner alligevel sammen, er det vigtigt med meget plads, så de bedre kan undgå og undslippe hinanden under konflikter (se mere i afsnit 8).

Indhegningen for udeanlægget skal være min. 1,8 m i højden i f.eks. bjælker, pileflet eller kraftig metaltrådnæt, bygget sådan at kænguruerne ikke kan undslippe eller fastklemmes. Indhegningen skal ydermere være rævesikret, f.eks. ved udvendigt

Dama kænguru (øverst) og parma kænguru (nederst) er de mindste af de tre arter. På engelsk kaldes de mindre kænguruarter "wallabys". Foto: Paddy Ryan

Status i naturen

Brunhalset og Dama kænguru anses ikke som værende udryddelsestruede (IUCN: Least concern). Dama kænguru har dog oplevet stor tilbagegang og findes i dag i relativt få isolerede populationer. Genintroduktioner af arten har dog være forholdsvis succesfulde.

Parma kænguru er i dag nær truet (IUCN: Near threatened), primært grundet tab af levesteder og jagt fra introducerede ræve.

Læs mere i afsnit 11.

elhegn, da ræve kan finde på at angribe kænguruer som byttedyr.

Udeanlægget skal være så solrigt som muligt, men altid med flere skygge- og skjulemuligheder for alle dyr samtidigt.

Bundlaget skal bestå af primært græs, evt. mindre områder i sand og grus, med anden lav såvel som højere bevoksning. Det indendørs rum skal være velstrøet med hø og halm.

Ekskrementer og foderrester fjernes dagligt (både indendørs og udendørs), hvor frisk vand og foder (inkl. foderhø) også gives. Strøelsen (halm og hø) i det indendørs anlæg rystes et par gange ugentligt, og udendørs rives der efter behov, så der i anlægget opretholdes en god hygiejne.

5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur

Kænguruer kan være meget sky, især i den første periode i nye omgivelser, og kan ved støj eller anden forstyrrelse (f.eks. hundegøen, græsslåmaskine) gå i panik og springe mod hegn/vægge, hvor de kan påføre sig alvorlige skader. Især Dama og Parma kænguru kan være nervøse. Anlægget skal derfor placeres i et roligt, beskyttet og uforstyrret område.

I indeanlægget skal der altid være lunt og frostfrit, men aldrig så temperaturen er meget forskellig fra udendørs, da kænguruer dårligt tåler drastiske temperaturskift.

Om vinteren skal man være opmærksom på, især hos Dama kænguru, at de ikke får frostskafer på bl.a. ørerne.

6 Stimulering og behov for motion

Spred så vidt muligt føden i hele anlægget, og hav gerne flere skygge- og skjulemuligheder forskellige steder, så dyrene kan udnytte pladsen bedst muligt.

Friske grene, som kænguruerne aktiveres med at afbarke, skal altid være tilgængelige i anlægget.

Kontakt til artsfæller er en miljøberigelse i sig selv, og de skal altid så vidt muligt holdes i harmoniske grupper, så de kan udvise naturlig social adfærd.

Kænguruernes aktivitetsområde i naturen afhænger i høj grad af bl.a. tilgængeligheden af føde og vand. Dama kænguru ses i naturen at bruge et område på ca. 15-40 ha. Et frianlæg med et stort åbent areal og føden spredt ud opfylder som udgangspunkt dyrenes behov for motion og bevægelse.

7 Fodring

Disse kænguruer spiser i naturen kun planteføde, som græs, blade og urter. Dama kænguru ses dog også at supplere med hvirvelløse dyr (f.eks. insekter).

Kænguruer skal fodres dagligt med en varieret kost af grønt- og kængurupiller, lidt universalfoder, valset havre/havregryn, grøntsager (f.eks. røde kartofler, gulerødder, lidt kål, æbler), græs, urter og blade (f.eks. fra æble- og piletræ). Der kan evt. suppleres med lidt hundepiller et par gange ugentligt. Frisk, blødt hø (f.eks. enghø) skal altid være tilgængeligt som foder.

Undgå hele frø og korn i foderet, da det kan forårsage problemer med tænder og gummer. Undgå også groft hø, frøgræshalm samt tidsler i høet, da det kan beskadige slimhinderne i munden.

Der skal altid være adgang til friske, usprøjtede grene, som kænguruerne spiser barken fra.

Naturligt lavt væskebehov

Kænguruer er fysiologisk tilpasset til at kunne klare sig lang tid uden vand, og Dama kænguru ses i naturen sågar at være i stand til at drikke og dels overleve på havvand.

I anlægget skal der dog altid være adgang til frisk vand for at sikre, at deres behov opfyldes.

Et vitamintilskud i pulverform strøs ud over foderet, og en mineralslikkesten skal altid være tilgængelig. Et selentilskud (fås som pulver) bør også gives, men vær varsom med ikke at overdosere.

8 Sociale behov

Brunhalset/Bennetts og Parma kænguru ses i naturen oftest at leve solitært, selvom Parma kænguru også kan findes i par eller tre sammen. I områder med meget føde, vand og skygge kan begge arter dog sagtens findes i større grupper. Dama kænguru lever typisk i små, sociale grupper, og individerne interagerer dagligt med hinanden ved bl.a. at soignere hinandens pels og advare hinanden med stampen ved tilstedeværelsen af en fjende. Bliver et individ væk fra sin gruppe, ses de at udstøde et skrigende kontaktkald mod hinanden.

Dama kænguru er derfor naturligt meget social og skal altid holdes flere sammen. På trods af at mange individer hos Brunhalset og Parma kænguru i naturen primært interagerer med artsfæller i yngletiden, kan og bør de holdes i par eller små, harmoniske grupper for at sikre dem mulighed for at udvise naturlig social adfærd.

For alle tre arter holdes de bedst i grupper med én han, da især hanner kan være meget aggressive over for hinanden. Holdes flere voksne hanner i samme anlæg, skal anlægget være stort, der skal holdes godt øje med dem, og de skal skilles, hvis der opstår større konflikter, da slåskampe med boksen og sparken kan resultere i særdeles alvorlige skader. Små ungarkegrupper kan dog oftest holdes uden problemer. I ynglegrupper bør der være ca. 1 han per 4-5 hunner.

Kænguruer bør som udgangspunkt kun holdes i grupper med egne artsfæller (dvs. ikke flere kænguruarter i samme anlæg) og aldrig alene.

9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation

Brunhalset og Parma kænguru kan i naturen yngle året rundt, dog afhængigt af bl.a. tilgængeligheden af føde og vand. På Tasmanien har Bennetts kænguru dog en fast årlig parringssæson. Dama kænguru ses i naturen til gengæld kun at yngle fra januar til august (primært januar-februar). Parringssæsonen udskydes tilsyneladende til juni-juli, når den holdes på den nordlige halvkugle (dvs. sommermånederne i Danmark).

Hunnerne kommer i brunst ca. hver 25.-45. dag afhængigt af arten (ofte hos Dama kænguru i parringsperioden og sjældnest hos Parma kænguru). Under ekstreme tørkeperioder kan brunstcyklussen dog stoppe, indtil omgivelserne igen er så gunstige, at afkom kan overleve. Brunsten varer tilsyneladende kort tid ad gangen, måske kun et par timer.

Brunhalset kænguru danner naturligt par i et døgn tid, hvor parringsseancen indledes med gnutten, slikken og kortvarig slåskamp. Dama kænguru, der typisk lever i grupper, yngler tilsyneladende ikke i faste par, og de dominerende hanner vil typisk yngle med flest hunner.

Drægtighedsperioden er 28-35 dage (kortest for Dama kænguru og længst for Parma kænguru). Hunner, der er drægtige eller lige har født, kan komme i brunst, men hvis de her bliver drægtige, er de i stand til at forlænge drægtigheden, så de først føder nyt afkom, når det forrige kuld har forladt pungen. Denne egenskab betyder, at de hurtigt kan føde nyt afkom, hvis et diende kuld dør. Hos Parma kænguru genindledes brunsten dog typisk først, når det forrige kuld er et par måneder gammelt eller i få tilfælde først, når pungen er helt tom.

Der fødes typisk kun én unge, men 2 og 3 unger ses til tider hos Brunhalset og Dama kænguru. Ved fødslen er ungen underudviklet, hvilket er normalt hos pungdyr, men den kan med forbenene selv kravle op i pungen, hvor den sætter sig fast på en dievorte og videreudvikler sig de næste mange måneder.

Brunhalset og parma kænguru (billedet) kan i naturen både findes alene og i par eller grupper, mens Dama kænguru typisk lever i små, sociale grupper. Alle tre arter skal derfor holdes flere sammen, dog som udgangspunkt kun med én han per gruppe, medmindre anlægget er meget stort.
Foto: Inge Larsen

Hunner har en pung på maven, som den underudviklede unge kravler op i straks efter fødslen. Her sætter den sig fast på en dievorte og videreudvikler sig. Først som 7-10 måneder gammel forlader ungen pungen. Foto: Klaus Rudloff, Vladimír Motycka

Ungen er omkring 7-10 måneder gammel (afhængigt af arten), før den forlader pungen. Uden for pungen fortsætter ungen med at die hos moderen i 1-3 måneder (afhængigt af arten), alt imens en ny unge muligvis fødes og kravler op i pungen for at die og udvikle sig. I tilfælde af to diende unger med forskellig alder produceres to forskellige slags modermælk, der tilgodeser den enkelte unges næringsmæssige behov.

Kønsmodenhed opnås i ca. 11,5-16-måneders-alderen.

En unge må først fjernes fra dens moder, når den ikke længere dier og er helt selvstændig (tidligst 1-års-alderen, men muligvis ældre).

10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel

Såfremt kænguruerne holdes i uforstyrrede og rummelige anlæg med både åbne områder, skjul, skygge, et lunt, frostfrit rum, der gives varieret og tilpasset foder, og stress hos dyrene undgås, opstår der sjældent sygdomme.

I længerevarende fugtige og våde perioder kan der dog opstå en slags forkølelse, hvor næsen løber. Da det kan risikere at sprede sig til lungerne, skal det ved symptomer herpå straks behandles af en dyrlæge.

Diarré kan forekomme, og oftest kan det stoppes med græs og rødder med lidt jord på. Er det grønt, ildelugtende og vedvarende, bør en dyrlæge dog straks opsøges.

Ved mangel på selen ligger kænguruerne meget ned og bliver usikre på benene – giv da et selentilskud.

11 Øvrige informationer

Udbredelse og levesteder

Brunhalset kænguru forekommer langs kysten i Sydøstaustralien (Queensland, New South Wales, Victoria, South Australia), på Tasmanien og andre mindre øer i Bass-strædet. Den foretrækker områder i kanten af eukalyptusskove, men den kan klare sig i mange forskellige miljøer, heriblandt opdyrkede områder og hede. I 1870'erne blev den introduceret til New Zealands sydø, hvor bestanden øgedes drastisk, indtil den ca. 100 år senere blev bevidst kontrolleret og kraftigt reduceret.

Dama kænguru lever i krat-, hede- og skovområder og forekommer i dag kun i begrænsede områder med få isolerede populationer i Sydvestaustralien (Western Australia) og på flere øer ud for syd- og vestkysten. I 1870'erne introduceredes den til øen Kawau (New Zealand), hvor den stadig findes.

Parma kænguru lever i våde skov- eller krat/buskområder med adgang til åbne græsarealer, langs kysten i (Syd)østaustralien (New South Wales). Den er, ligesom Dama kænguru, blevet introduceret til øen Kawau. Bestandens udbredelse er pletvis, og arten er sjælden, hvor den forekommer.

Status og trusler i naturen

Dama kænguru var engang almindelig i det sydlige og vestlige Australien, men bestanden faldt drastisk fra 1920'erne primært grundet tab af levesteder, fødekonekurrence med domesticerede får samt jagt fra mennesker og introducerede rovdyr (især ræve og katte). Genintroduktioner af arten og kontrol af rævebestanden har dog påvirket artens forekomst positivt. Grundet en tilsyneladende stabil samlet bestand anses Dama kænguru i dag generelt ikke som værende truet (IUCN: Least concern).

For Parma kænguru menes der at være færre end 10.000 voksne individer, hvorfor denne art i dag anses som værende nær truet (IUCN: Near threatened). Bestandens nedgang menes primært at skyldes skovhugst, og dermed tab af levesteder, samt jagt fra ræve. Tilstedeværelsen af ræve har forhindret succesfulde genintroduktioner af arten.

Slikken som afkøling

På meget varme dage kan kænguruer ses at slikke på deres forben og evt. dyppe dem i vand. Dette er helt naturlig adfærd, der hjælper dem til at afkøle.

Sørg dog altid for at have flere skyggemuligheder i anlægget.

Menneske & dyr

Visse steder i naturen ses brunhalset kænguru som et skadedyr, der ødelægger eukalyptusskove og afgrøder, hvorfor den ofte skydes i stort antal. På Kangaroo Island anses Dama kænguru også som et skadedyr mod afgrøder.

Nogle steder jages brunhalset kænguru også for sit skind og kød.

Grundet bestandens tilbagegang blev Parma kænguru i 1975 opført hos CITES på liste 1, hvormed al handel med arten blev forbudt, og et par år senere på liste 2, hvor kontrolleret handel blev lovlig. I 1979 blev arten dog fjernet fra CITES, og der er i dag ingen internationale forbud mod handel med hverken Parma kænguru eller de to andre arter.

Lovgivning

Kænguruer findes i bilag 2 i Bekendtgørelsen (nr. 1021 af 12/12 2002) om privates hold af særlige dyr m.v.

Flere informationer

For kontakt til praktikere forhør dig hos Dansk Primat Sammenslutning – Foreningen for Exotiske Pattedyr (www.aber.dk).

Denne pasningsvejledning er udarbejdet af Dyrenes Beskyttelse i samarbejde med Dansk Primat Sammenslutning – Foreningen for Exotiske Pattedyr. Beskrivelserne er dermed et udtryk for, hvordan vi mener, arterne bør holdes, således at deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov opfyldes. Der tages forbehold for, at arterne kan holdes på andre velfærdsmæssigt forsvarlige måder end dem beskrevet. Ligeledes tages forbehold for, at ny viden om arternes biologi og erfaringer med deres hold kan foreligge efter udarbejdelsen af denne vejledning.

1. version. December 2013